

VALTAKUNNALLINEN OPASTOIMIKUNTA

POHJUSTI TIETÄ OPASLIITOLLE

Eeva-Liisa Tarvainen

Kun oma taivallukseni matkailun saralla alkoi Kuopiossa 1960-luvun alkupuolella, monilla paikakakunnilla matkailijain opastaminen hoidettiin palkattomasti rakkaudesta kotiseutuun. Sitten min harrastuksesta ja lisäansiosta on tullut laajasti tietoa ja monipuolisia taitoja vaativaa ammatti- maista toimintaa.

Tarve edustavista ja kielitaitoisista oppaista ja matkanjohtajista nousi Suomessa esiin olympialais- valmistelujen myötä – sekä 1930-luvun lopulla ”turhaan” että kymmenkunta vuotta myöhemmin uudelleen, kun sotien jälkeen portit avautuivat turismille ja vuoden 1952 olympialaisille. Opaskursseja järjestivät mm. matkailuyhdistykset ja -lautakunnat.

Tampereelle perustettiin opaskerho 1948, Helsingin opaskerho ja Helsingfors guideklubb syntyivät 1950, Turun vasta 1957, vaikka ensimmäinen opaskurssi oli siellä jo 1938.

Matkailun Suomeen kasvaessa ja laajentuessa eri puolille maata nousi huolenaiheeksi oppaiden kirjava taso. Tästä ja yhteistoimintatarpeesta keskusteltiin jo kevättalvella 1968 silloin tiedossa olleiden opaskerhojen kokoontuessa Turun opaskerho-Åbo guideklubb ry:n silloisen puheenjohtajan Rainer Tuulen kutsusta, mutta asia jäi sikseen.

Uusi yritys tehtiin syksyllä 1969, kun Suomen Matkailuliitto kuuli muutamien opaskerhojen toi-

veen ja kutsui jäsenyhdistyksiään keskustelemaan opastoiminnan valtakunnallisesta yhteistyöstä. Kesätyönantajani, Kuopion Matkailijayhdistys ry:n toiminnanjohtaja Leo ”Leto” Soininen komensi minut kuulolle, kun kerran olin Helsingissä. Niin pääsi opiskelijatyttö samaan pöytään jo vuoden 1952 olympialaisiin koulutettujen opaskonkarien kanssa!

Valtakunnallisen opaskoulutuksen ja yhteistyön tarve oli helppo todeta. Niinpä Suomen Matkailuliiton kainaloon perustettiin välittömästi Valtakunnallinen opastoimikunta, johon puheenjohtajaksi tuli helsinkiläinen opettaja ja opas Sere Seraste ja sihteeriksi SML:n retkeilyosastolta Erkki Reima. Toimikunnan muut jäsenet olivat Helsingistä, Kuopiosta, Tampereelta ja Turusta.

Valtakunnallinen opastoimikunta aloitti ripeästi neljän osateeman parissa: koulutus, tunnus, palkkio ja tietoa oppaitten asemasta muissa maissa. Oppaiden ensimmäinen yleiskokous järjestettiin huhtikuussa 1970 Riihimäellä, jonne saapui kolmisenkymmentä osanottajaa 20 paikakakunnalta. Jo tällöin opastoimikunta esitteli kokoukselle suosituksen opasvaatimuksista, ehdotuksen palkkiojärjestelmästä sekä luonnoksen opasmerkistä.

Opaskoulutuksen sisältövaatimukset opastoimikunta jaotteli kolmeen tärkeään osaan: paikkakun-



Tästä järjestäytynyt opastoiminta alkoi Valtakunnallinen opastoimikunta kool- la Vasemmalta May Lundqvist (Helsinki), Eeva-Liisa Tarvainen (Kuopio), Bo Grönholm (Turku), Anneli Kääpä (Tampere), Sere Seraste (Helsinki, puheen- johtaja), Mirja Rantala (Tampere)

tatiedon lisäksi painotettiin vahvaa Suomi-tietoutta sekä opastustekniikkaa mm. mikrofoniharjoittelui- neen. Kurssivaatimuksiin sisällytettiin mm. liikku- vassa bussissa annettava opastusnäyte – jota monet jännittivät ääni väristen!

Kun opasväki lokakuudessa kaatosateessa 1970 kokoontui opaspäivilleen Imatran Valtionhotelliin, päästiin tekemään päätökset sekä opaskoulutuksen vaatimuksista että uudesta opasmerkistä. SML:n vanha opasmerkki oli näet kärsinyt inflaation, sil- lä sitä myytiin kenelle vain; uusi hopeanvärinen, vaakunamuotoinen ja numeroitu opasmerkki muo- dostui maapallokuviosta, jonka päällä on Suomen kartta ja yläpuolella sana GUIDE.

Vuosina 1971-74 Valtakunnallinen opastoimi- kunta järjesti opaspäivät kahdesti vuodessa aina eri paikkakunnalla. Postituslistalla oli 70 osoitet- ta ja osallistujamäärät kasvoivat sataan, kahteen, kolmeenkin... Asialistoilla oli täsmennyksiä kou- lutussisältöihin, opastusnäytteisiin ja opasmerkin käyttöön. Sovittiin palkkiosuosituksista. Koulutus jaksettiin perus- ja jatkokursseiksi. Opaskerhot ja merkkioppaat luettelointiin 1973.

Opastoimikunnan jäsenet tarkastivat kurssioh- jelmia, matkustivat luennoimaan ja ottivat vas- taan opastusnäytteitä. Opasvälitystä organisoitiin ja incoming-matkatoimistojen edustajille esitettiin

myös Matkailuasiamiehet ry:n tukema- na toivomus käyttää vain koulutettuja oppaita. Lisäksi luotiin suhteita kansain- välisiin opasorganisaatioihin.

Mittavaa työmääräänsä Valtakunnal- lisen opastoimikunnan jäsenet hoitivat palkkiotta. SML:n siipien suojassa toimi- en hoituivat postitukset ja monistukset, mutta taloustilanne oli jatkuvasti heikko. Vuoden 1973 alussa opastoimikunnalle anottiin toimintamäärärahaa Kauppa- ja teollisuusministeriön matkailutoimis- toltä, josta anomus siirtyi maaliskuussa aloittaneelle Matkailun edistämises- kukselle. Se ei kuitenkaan voinut myön- tää tukea rekisteröimättömälle yhteisöl- le. Niinpä määrärahaa haettiin Turun opaskerhon nimissä ja sitä myös saatiin, kiitos johtaja Bengt Pihlströmin ymmär- tävän asenteen.

Opaskoulutuksen pitkäjänteistä suun- nittelua varten perustettiin syksyllä 1973 ns. pts-toimikunta, johon kuului kaksi edustajaa opastoimikunnasta, yksi

SML:stä, yksi Helsingin opaskerhojen yhdistykses- tä sekä MEKin edustajana koulutussihteeri Anja Lähteenmäki. Pts-toimikunnan tiiviin työskente- lyn tuloksena voitiin jo vuodenvaihteessa esittää MEKille opaskoulutussuunnitelma, joka sittemmin käsiteltiin Opetusministeriön nimittämässä mat- kailualan koulutuskomiteassa ja liitettiin komitean- mietintöön.

Valtakunnallisten opaspäivien lisäksi alettiin järjestää erikseen koulutuspäiviä mm. Kauppakor- keakoululla, ja korkeatasoiset esitelmät koottiin opaskansioihin. Oppaitten kouluttajien ja opas- tusnäytteiden vastaanottajien koulutusta varten kumppaniksi löytyi Porvoon Matkailuopisto.

Jo aiemmin oli ollut keskustelua opastoiminnan virallisemmasta järjestäytymisestä, mutta mää- rärakahakysymys sysäsi sen todelliseen vauhtiin. Vaihtoehtoina syksyllä 1973 olivat henkilöjäsenyh- distyksen perustaminen, SML:n alajaostoksi liitty- minen ja opaskerhojen liiton perustaminen, johon sittemmin päädyttiin.

Suomen opasliiton perustamisesta päätettiin 7.4.1974 Turun opaspäivillä. Osallistujina oli 27 paikkakunnalta noin 300 opasta, joista 38 toimi opaskerhonsa virallisena edustajana. Perustamis- kokousta edelsi laivaseminaari ja ryhmätyösken- telyä kuudessa jaostossa teemoina mm. koulutus,

palkkiot, oikeusturva, opasvälitys. Opasliiton säännöt vahvistettiin lopullisesti opaskerhojen edustajainkokouksessa marraskuussa 1974 Jyväskylän opaskoulutuspäivien yhteydessä. Valtakunnallinen opastoimikunta oli työnsä tehnyt.

Tuntuu huvittavalta, että Valtakunnallisen opastoimikunnan tärkeimmät asiakirjat, opaskoulutusohjelma ja opasliiton säännöt, kirjoitettiin minun

matkakirjoituskoneellani. Ohjelmat ensimmäisille opaskouluttajien kursseille taisin jo naputella työnantajani upoudella sähkökirjoituskoneella. Nämä asiapaperit samoin kuin Valtakunnallisen opastoimikunnan pöytäkirjat löytynevät aikanaan Suomen Matkailuliiton arkistoaineistosta, jota saamani tiedon mukaan on Kansallisarkiston suojissa 70 hyllymetriä.

Eeva-Liisa Tarvainen

Lappeenrannan Matkailuoppaat ry:n kunniajäsen

Valtakunnallisen opastoimikunnan jäsen 1969-74

*Suomen Opasliitto ry:n hallituksen jäsen ja I sihteeri
1974-75*

Lappeenrannan matkailupäällikkö 1979-99

